

ETHISCHE CODE VOOR ONDERZOEK MET PARTICIPANTEN EN PERSOONSgegevens

(goedgekeurd door het Bestuurscollege van 3 april 2026)

INHOUDSOPGAVE

A. Toepassingsgebied en definities	2
B. Algemene richtlijnen	3
C. Respect, welzijn en waardigheid van participanten en andere betrokkenen	4
D. Rekrutering en vergoeding van participanten	5
E. Informatie voor participanten	6
F. Toestemming voor deelname aan onderzoek.....	7
G. Kwetsbare participanten.....	8
H. Onderzoek met studenten in het kader van een opleidingsonderdeel.....	10
I. Misleiding en verborgen onderzoek.....	12
J. Verwerking van persoonsgegevens.....	13
K. Onderzoek met behulp van internet en sociale media	14
L. Gebruik van artificiële intelligentie en andere opkomende technologieën	15
M. Onverwachte bevindingen	16

A. TOEPASSINGSGEBIED EN DEFINITIES

1. Deze ethische code is van toepassing op onderzoekers en anderen die werken met participanten of persoonsgegevens in een onderzoekscontext aan de UGent (verder in deze tekst aangeduid als onderzoekers). Binnen de context van deze code zijn onderzoekers bijvoorbeeld wetenschappelijke medewerkers, of studenten die in het kader van een bachelor- of masterproef onderzoek verrichten. Deze code is van toepassing op alle fasen van onderzoek – van onderzoeksdesign tot rapportage en valorisatie.
2. Deze code begeleidt en ondersteunt onderzoekers bij hun ethische reflectie voorafgaand aan, en doorheen het volledige onderzoeksproces. Ze heeft betrekking op de brede waaier aan onderzoeksdisciplines waarbij participanten betrokken zijn en/of persoonsgegevens verwerkt worden, en op het brede scala aan toegepaste onderzoeksmethoden zoals vragenlijstonderzoek, interviews, observatie van participanten, fysieke interventies, studie van online bronnen, etnografisch onderzoek, ... Waar relevant wordt verwezen naar UGent-onderzoektips met praktische informatie over bijvoorbeeld relevante wetgeving of UGent-beleid. Deze onderzoektips maken evenwel geen deel uit van de ethische code.
3. Binnen deze ethische code gelden volgende definities:
 - participant: een persoon die deelneemt aan onderzoek, waarbij informatie over deze persoon verzameld wordt. Dit kan in verschillende vormen, zoals als proefpersoon (bijvoorbeeld in gedragswetenschappelijk onderzoek), als respondent (bijvoorbeeld in schriftelijke enquêtes, mondelinge interviews of focusgroepen), of als informant (bijvoorbeeld in case studies).
 - persoonsgegevens: alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare levende natuurlijke persoon, zoals gedefinieerd in de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG, zie paragraaf 5; meer informatie in deze [onderzoektip over persoonsgegevens](#)).
 - gepseudonimiseerde persoonsgegevens: persoonsgegevens die op zodanige wijze bewerkt werden dat ze niet meer aan specifieke personen gekoppeld kunnen worden zonder het gebruik van aanvullende gegevens. Gepseudonimiseerde persoonsgegevens zijn wel nog steeds persoonsgegevens die beschermd worden door de AVG.
 - geanonimiseerde gegevens: gegevens die oorspronkelijk persoonsgegevens waren, maar zodanig werden bewerkt dat de mogelijkheid tot (her)identificatie onherroepelijk werd verwijderd. Tot op het moment van anonimisering zijn dit wel nog steeds persoonsgegevens die beschermd worden door de AVG.
 - anonieme gegevens: gegevens die geen betrekking hebben op een geïdentificeerde of identificeerbare levende natuurlijke persoon (zoals aangegeven in de AVG).
 - primair gebruik van (persoons)gegevens: gebruik van (persoons)gegevens die in het kader van het betreffende onderzoek bij de betrokken persoon zelf verzameld worden, bijvoorbeeld via een online vragenlijst of door observatie.
 - secundair gebruik of hergebruik van (persoons)gegevens: gebruik van eerder verzamelde (persoons)gegevens, bijvoorbeeld door de onderzoekers of door anderen verzameld in een eerder onderzoek, door een andere partij aangeleverd, of op een andere wijze onrechtstreeks verkregen, zoals uit een papieren of online bron of databank.

B. ALGEMENE RICHTLIJNEN

4. De rechten van participanten in onderzoek zijn verankerd in verschillende nationale en internationale codes en verdragen. De belangrijkste bron voor de rechten van participanten is de [Universele Verklaring van de Rechten van de Mens](#). Andere algemeen aanvaarde verklaringen waarin de beginselen van onderzoeksethiek en de ethische behandeling van participanten worden gecodificeerd, zijn onder meer de [Code van Neurenberg](#), de [Verklaring van Helsinki](#) en het [Belmont-rapport](#). Bovendien houden onderzoekers ook rekening met eventuele disciplinespecifieke ethische richtlijnen, zoals bijvoorbeeld de [Ethical Principles of Psychologists and Code of Conduct](#).
5. Het algemeen juridisch kader voor de verwerking van persoonsgegevens en vertrouwelijke informatie wordt bepaald door onder andere:
 - de [Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming](#) (2016/679; AVG), ook gekend als General Data Protection Regulation (GDPR),
 - de Belgische privacywetgeving, in het bijzonder de [wet van 30 juli 2018](#) betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens, alsook alle bijbehorende amendementen en uitvoeringsbesluiten, en
 - de [Europese AI-verordening](#) (2024/1689), ook gekend als AI-wet of AI Act.
6. Veel medisch georiënteerd onderzoek moet voldoen aan de juridische kaders van onder meer de Belgische [wet van 7 mei 2004](#) inzake experimenten op de menselijke persoon, de Belgische [wet van 19 december 2008](#) inzake het gebruik van menselijk lichaamsmateriaal, en de Europese verordeningen 536/2014 ([Clinical Trials Regulation](#)), 2017/745 ([Medical Device Regulation](#)) en 2017/746 ([In Vitro Diagnostics Regulation](#)).
7. Sommige types onderzoek kunnen misbruikt worden voor mensenrechtenschendingen. Hieronder kan ook onderzoek met participanten of persoonsgegevens vallen. Voorbeelden zijn technologieën of methoden die gebruikt kunnen worden voor het beveiligen, bewaken of volgen van personen (zoals gezichtsherkenning en cybersurveillance). Ook bestaat de kans dat onderzoekspartners betrokken zijn bij mensenrechtenschendingen, bijvoorbeeld bedrijven die betrokken zijn bij mensenhandel, of universiteiten die personeel schorsen of ontslaan omwille van een politiek gevoelig standpunt. Daarom toetsen onderzoekers hun onderzoek steeds aan het [mensenrechtenbeleid van de UGent](#).
8. Onderzoekers dienen zich te houden aan de door de UGent onderschreven Europese Gedragscode voor Wetenschappelijke Integriteit, beter gekend als de [ALLEA-code](#). Onderzoekers worden ook geacht zich te houden aan de UGent-richtlijnen in de [Deontologische Code](#), de [Generieke gedragscode voor de verwerking van persoonsgegevens en vertrouwelijke informatie](#), het [Beleidskader voor Research Data Management](#) en het [Beleid inzake auteurschap en het erkennen van bijdrages in wetenschappelijk publiceren](#).

9. Onderzoekers zijn er verantwoordelijk voor dat het onderzoek wordt uitgevoerd met inachtneming van lokale wetten, gewoonten en gebruiken tenzij deze in strijd zijn met internationale afspraken en verdragen omtrent mensenrechten.
10. In het bijzonder bij onderzoeksactiviteiten buiten de EU vermijden onderzoekers elke vorm van ethische dumping, zijnde het opzettelijk of onopzettelijk uitvoeren van ethisch gevoelig onderzoek op een manier die in België niet zou worden getolereerd. De door de UGent onderschreven [Global Code of Conduct for Equitable Research Partnerships](#) (ook wel TRUST Code genoemd) geldt als algemeen ethisch kader voor onderzoek in partnerschap met, of uitgevoerd in, lage(re)- en midden-inkomenslanden.
11. Kennis die voortvloeit uit onderzoek betekent in vele gevallen een meerwaarde buiten de wetenschappelijke wereld. Zeker wanneer participanten of persoonsgegevens bijdragen aan de ontwikkeling van wetenschappelijke kennis, delen onderzoekers deze kennis met relevante stakeholders (inclusief de participanten zelf, zie paragraaf 22), of met de maatschappij in het algemeen – een proces dat gekend is als (maatschappelijke) valorisatie. Zulke kennisdeling draagt ook bij aan de transparantie en verantwoording van het wetenschappelijk onderzoek. Bij onderzoek in lage(re)- en middeninkomenslanden kadert het delen van onderzoeksresultaten bovendien in de aanbeveling om bij te dragen aan lokaal onderzoek en capaciteitsopbouw (*benefit sharing*).

C. RESPECT, WELZIJN EN WAARDIGHEID VAN PARTICIPANTEN EN ANDERE BETROKKENEN

12. Elk onderzoek met personen brengt een zekere belasting van de participanten met zich mee. Daarom gaan onderzoekers eerst en vooral na of het nodig is om met participanten te werken, en zo ja, of de beoogde samenstelling en grootte van de participantengroep, alsook de verwachte belasting, tijdsduur en risico's van de deelname, in verhouding staan tot de doelstelling van het onderzoek, rekening houdend met het type en de methodologie van het onderzoek.
13. Onderzoekers beschermen het welzijn en de veiligheid van de individuele participanten en zorgen er ook voor dat participanten met respect worden behandeld. Ze hanteren gedurende de professionele relatie geen methoden die de participanten aantasten in hun integriteit of die verder doordringen in het privéleven van betrokkenen dan nodig is voor het gestelde doel. Onderzoekers houden rekening met het bestaan van ongelijkheden en culturele gevoeligheden, zeker bij onderzoek in (of met participanten/gemeenschappen van) lage(re)- of midden-inkomenslanden.
14. Het onderzoek is zodanig opgezet dat de risico's voor participanten zo klein mogelijk zijn. Onderzoekers houden rekening met het risico op psychologisch of fysiek lijden of ongemak, en met het risico op aantasting van de sociale status, de privacy, de relaties met de familie en de bredere gemeenschap, de positie binnen de werksituatie, en de toegang tot medische of psychosociale behandeling of ondersteuning. Tijdens de dataverzameling waken onderzoekers hierover, en kunnen ze ook beslissen om het onderzoek aan te passen of te staken wanneer zij tekenen van ongemak of

ontevredenheid opmerken (dit is met name van belang bij kwetsbare participanten: zie paragraaf 41).

15. Indien onderzoek uitgevoerd wordt in situaties of op locaties met mogelijk economische, politieke, culturele, emotionele of gezondheidsrisico's, nemen onderzoekers de gepaste maatregelen om de veiligheid, het welzijn en de integriteit van zowel de participanten als de onderzoekers en andere betrokkenen te maximaliseren.
16. Indien de risico's (zoals vermeld in paragrafen 14–15) groot zijn, zoeken onderzoekers naar alternatieve methoden. Indien deze niet gevonden worden, kan het onderzoek niet worden uitgevoerd.
17. Onderzoekers houden bij het opstellen van hun onderzoeksvoorstel ook rekening met de mogelijkheid dat hun onderzoeksmethoden of -resultaten in de toekomst onethische doeleinden zouden kunnen dienen, of schade zouden kunnen berokkenen aan personen, gemeenschappen of hun omgeving. Indien nodig, nemen onderzoekers maatregelen om het risico op misbruik van hun onderzoek en resultaten zo goed mogelijk uit te sluiten (zie ook paragraaf 7). Bij de rapportage of publicatie van het onderzoek houden onderzoekers rekening met de mogelijke impact ervan.

D. REKRUTERING EN VERGOEDING VAN PARTICIPANTEN

18. Rekrutering van participanten kan op verschillende wijzen (rechtstreeks contacteren, of adverteren via bijvoorbeeld affiches, folders, internet of sociale media). Rekruteringsmateriaal is afgestemd op de doelgroep, maakt geen misbruik van gevoeligheden en is niet misleidend (voor uitzonderingen, zie paragrafen 49–51: misleiding in onderzoek). Dit is vooral belangrijk bij het rekruteren van minderjarige of kwetsbare participanten (paragrafen 32–41), en bij rekrutering via internet of sociale media (paragrafen 61–62).
19. Als bij het onderzoek scholen, zorginstellingen, werkgevers of andere organisaties betrokken worden, kan het aangewezen zijn om hiermee vooraf contact op te nemen. In bepaalde gevallen kunnen organisaties vereisen dat hun toestemming wordt gevraagd. Onderzoekers gaan na of dit het geval is: indien zo, verstrekken ze de nodige informatie en zorgen ze voor de vereiste toestemming vooraleer de doelgroep te benaderen. Ze voeren vervolgens het onderzoek uit in overeenstemming met de gemaakte afspraken.
20. Wanneer rekrutering gebeurt met toestemming van, of in samenspraak met betrokken organisaties waarmee participanten een afhankelijkheidsrelatie hebben (zie paragraaf 32), waken onderzoekers erover dat participanten vrijwillig en autonoom kunnen beslissen om al dan niet deel te nemen. Participanten mogen geen nadelige gevolgen ervaren van hun deelname, of van hun weigering tot deelname. Paragraaf 28 gaat dieper in op de vrijwilligheid van deelname.
21. Onderzoekers kunnen participanten een vergoeding aanbieden voor deelname, of ter compensatie voor gemaakte onkosten. Hierbij dienen de volgende principes in acht genomen te worden:

- transparantie: participanten zijn volledig geïnformeerd over het vergoedingsschema en de voorwaarden;
 - gelijkwaardigheid: alle participanten ontvangen een gelijkwaardige vergoeding volgens hetzelfde vergoedingsschema;
 - autonomie: de vergoeding is geen basisgoed of -recht dat enkel door deelname aan het onderzoek kan bekomen worden (bijvoorbeeld een therapie), en het vergoedingsschema is niet van die aard dat ze participanten aanmoedigt langer deel te nemen dan zij wensen;
 - proportionaliteit: de vergoeding is niet buitensporig, en staat in verhouding tot de gespendeerde tijd en inspanning en de door de participanten gemaakte kosten;
 - gepastheid: onderzoekers bieden geen vergoeding aan die illegaal is (zoals drugs), schadelijk is (zoals sigaretten), of op een andere wijze ongepast is.
22. Onderzoekers informeren participanten hoe zij de algemene onderzoeksresultaten zullen kunnen raadplegen (bijvoorbeeld op een website), of bieden aan om resultaten met hen te delen, indien participanten ermee instemmen om hiervoor gecontacteerd te worden. Onderzoekers zijn zich ervan bewust dat ze hiervoor vaak bijkomende persoonsgegevens moeten opvragen, zoals contactgegevens, die normaliter apart verzameld en bewaard worden (zie ook paragraaf 29). Naast algemene resultaten over het onderzoek kunnen onderzoekers ook resultaten of informatie over de individuele deelname delen met participanten, wanneer die hiermee instemmen. Met name bij dit delen van individuele resultaten, en naargelang de aard van het onderzoek, houden onderzoekers rekening met de mogelijkheid van onverwachte bevindingen (zie paragrafen 68–71). In sommige gevallen kunnen er gemotiveerde redenen zijn om bepaalde resultaten niet met participanten te delen. Dit kan bijvoorbeeld wanneer resultaten gebruikt of misbruikt kunnen worden in een lopende juridische procedure.

E. INFORMATIE VOOR PARTICIPANTEN

23. Voorafgaand aan het onderzoek maken de onderzoekers zichzelf en hun affiliatie kenbaar. Ze informeren de participanten over de aard en het doel van het onderzoek en de deelname, over de hieraan gekoppelde elementen van onderzoek, zoals analyses, publicaties, en ander gebruik (en eventueel hergebruik) van de onderzoeksgegevens en -resultaten, en over factoren die de bereidheid tot deelname zouden kunnen beïnvloeden (zoals risico's, ongemakken, nadelige gevolgen, een eventuele vergoeding, beperkingen in vertrouwelijkheid, of andere partners die betrokken zijn bij het onderzoek). Onderzoekers beantwoorden alle vragen van participanten. Ze informeren participanten dat deelname vrijwillig is en dat zij zonder opgave van reden hun deelname kunnen weigeren of stopzetten (zie ook paragraaf 28).
24. Indien er persoonsgegevens zullen worden verzameld of verder verwerkt, geven onderzoekers participanten hierover ook specifieke informatie (bijvoorbeeld, wat is de rechtsgrond van de verwerking, welke rechten hebben participanten en hoe kunnen ze deze uitoefenen, hoe lang worden de gegevens bewaard, hoe worden de gegevens beschermd, met wie worden de gegevens gedeeld). Dit is een wettelijke vereiste (cf. de AVG; zie paragrafen 55–59, zie ook deze [onderzoektip over transparantie](#)).

25. De informatie wordt in begrijpelijke taal gedeeld met de participanten, aangepast aan de doelgroep, en daarom rekening houdend met leeftijd, culturele en socio-economische verschillen, taalkundige belemmeringen en onderwijsniveau. De informatie wordt voorafgaand aan de vraag tot deelname en bij voorkeur schriftelijk meegedeeld (door middel van een fysiek of online formulier). Het is noodzakelijk dat participanten de informatie ter beschikking hebben tijdens en na het onderzoek. In het geval van een papieren informatiebrief wordt deze bijvoorbeeld gescheiden van de toestemmingsbrief, of ontvangen de onderzoeker en de participant elk een kopij van beide documenten (indien deze niet gescheiden kunnen worden). Bij online deelname wordt het downloaden van de informatiebrief aangeboden. Andere vormen dan de schriftelijke zijn enkel mogelijk wanneer de rechten en de integriteit van de participanten hierdoor niet geschonden worden. Zo kan de informatie bijvoorbeeld mondeling verstrekt worden in situaties waarbij de schriftelijke vorm de bereidheid van de participanten om deel te nemen sterk zou verminderen, of indien er sprake is van analfabetisme.
26. Onderzoekers zijn verplicht om informatie te verschaffen aan participanten, ook indien deze niet gemachtigd of niet in staat zijn om zelf toestemming te geven voor deelname aan het onderzoek of de verwerking van hun gegevens. Zie verder ook paragrafen 32–41 over werken met kwetsbare participanten. Omstandig gemotiveerde afwijkingen op de informatieplicht zijn enkel mogelijk voor specifieke types onderzoek (zie paragrafen 49–51: misleiding en verborgen onderzoek). Zie verder ook paragrafen 3 en 54 over secundair gebruik van (persoons)gegevens.

F. TOESTEMMING VOOR DEELNAME AAN ONDERZOEK

27. Voorafgaand aan hun deelname aan onderzoek en na het verkrijgen van alle daartoe relevante informatie, geven participanten hun toestemming voor deze deelname en de hieraan gekoppelde elementen van het onderzoek ('geïnformeerde toestemming' of 'informed consent'). Voor onderzoek met participanten is deze toestemming een ethische vereiste. In bepaalde types onderzoek kan afgeweken worden van deze verplichting tot voorafgaande actieve toestemming voor deelname, indien voldoende gemotiveerd (zie paragrafen 49–51: misleiding en verborgen onderzoek).
28. De toestemming voor deelname wordt volledig vrijwillig gegeven, op basis van een bewuste, autonome beslissing van de individuele participanten. Onderzoekers vermijden daarom elke vorm van druk (bijvoorbeeld emotioneel of financieel). Ze nemen maatregelen indien de kans bestaat dat de relatie tussen de onderzoekers en de participanten, zoals bijvoorbeeld een afhankelijkheidsrelatie (zie paragraaf 34), of zelfs een louter vriendschappelijke band, de autonomie en vrijwilligheid van de beslissing om al dan niet deel te nemen zou kunnen beïnvloeden. Ook tijdens het onderzoek kunnen participanten hun deelname op elk moment weigeren of stopzetten. Zij mogen hiervan geen nadelige gevolgen ondervinden. Ze hoeven hun weigering of stopzetting niet te motiveren.
29. De toestemming voor deelname moet aantoonbaar en traceerbaar zijn. Indien mogelijk wordt ze schriftelijk bevestigd. In bepaalde specifieke situaties (bijvoorbeeld bij online vragenlijstonderzoek, of onderzoek met participanten die niet in staat of bereid zijn om

een schriftelijke toestemming te geven) kan deze toestemming door middel van een andere aantoonbare en traceerbare handeling worden overgebracht. De toestemming, met identificatie- en eventuele contactgegevens, wordt indien mogelijk steeds apart van de onderzoeksgegevens verzameld en bewaard. Onderzoekers zorgen voor een veilige opslag en houden bij van wie toestemming is verkregen, idealiter zolang de betrokken onderzoeksgegevens bewaard worden. Uitzonderlijk kunnen er gegronde redenen zijn om deze informatie niet bij te houden. Mogelijke redenen hiervoor kunnen zijn: het bijhouden kan een risico inhouden voor de participanten, of het onderzoek wordt anoniem uitgevoerd.

30. In bepaalde situaties kan het verplicht zijn om een hernieuwde toestemming te vragen aan de participanten, bijvoorbeeld wanneer participanten meerderjarig worden in de loop van de onderzoeksfase waarin hun persoonsgegevens verzameld worden, of wanneer er een belangrijke verandering is in de aard of het doel van het onderzoek, of in de belasting of het risico die het onderzoek veroorzaakt. In andere situaties kan het aangewezen zijn om een hernieuwde toestemming te vragen aan de participanten, bijvoorbeeld wanneer de verzameling van gegevens over een lange periode loopt (longitudinaal onderzoek).
31. Indien er tijdens het onderzoek ook persoonsgegevens worden verzameld of verwerkt met de rechtsgrond toestemming, is er bovenop de toestemming tot deelname ook een bijkomende wettelijk vereiste toestemming nodig voor elke afzonderlijke verwerkingsactiviteit die gebruik maakt van persoonsgegevens (AVG-vereiste; zie ook paragraaf 56). Analooq aan de toestemming voor deelname (zie paragraaf 28) moet de toestemming voor de verwerking van persoonsgegevens autonoom en vrijwillig gebeuren.

G. KWETSBARE PARTICIPANTEN

32. Volgende groepen worden in het kader van onderzoek doorgaans gedefinieerd als kwetsbare participanten:
 - participanten in een kwetsbare positie (zoals bijvoorbeeld vluchtelingen, migranten zonder legale status, sekswerkers, getraumatiseerde personen, dissidenten, gedetineerde personen), wanneer zij door hun deelname aan het onderzoek een bijkomend risico lopen, zoals stigmatisering, discriminatie, vervolging, geweld of (her)traumatisering;
 - participanten die een risico lopen door een afhankelijkheidsrelatie met de onderzoekers (zie paragraaf 34) of betrokken organisaties (zie paragraaf 20);
 - participanten die niet bekwaam zijn om toestemming voor deelname te geven en/of die de gevolgen van deelname aan het onderzoek mogelijk onvoldoende kunnen inschatten (bijvoorbeeld bepaalde personen met cognitieve beperkingen, participanten die handelingsonbekwaam zijn, of bepaalde minderjarigen, zie verder paragrafen 35–41).
33. Onderzoekers motiveren waarom zij kwetsbare participanten bij hun onderzoek willen betrekken. Wanneer zij bij het onderzoek participanten met specifieke kwetsbaarheden willen betrekken, of participanten voor wie het onderzoek mogelijk negatieve gevolgen kan hebben, maken zij zich terdege vertrouwd met de gevoeligheden en mogelijke risico's, en treden zij eventueel in overleg met deskundigen ter zake. Indien nodig voorzien zij

professionele nazorg, die kosteloos aan de participanten aangeboden wordt. Indien de deelname van kwetsbare participanten niet specifiek vereist is, en deelname aan het onderzoek hen schade kan berokkenen (zie paragraaf 14), overwegen onderzoekers of de toegang tot het onderzoek voor hen afgeschermd dient te worden. Dit kan een bijzonder aandachtspunt zijn bij bijvoorbeeld vrij toegankelijke online surveys.

34. Wanneer een afhankelijkheidsrelatie bestaat tussen participanten en onderzoekers, en de participanten hierdoor een risico kunnen lopen, worden deze participanten als kwetsbaar beschouwd. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer participanten deelnemen in de hoedanigheid van student (paragrafen 45–47), patiënt of personeelslid. Wanneer zulke afhankelijkheidsrelatie bestaat, nemen de onderzoekers de nodige maatregelen om hen te beschermen tegen eventuele ervaren dwang tot deelname, en tegen mogelijk nadelige consequenties van deelname, of van het weigeren of stopzetten van deelname. De impact van de afhankelijkheidsrelatie kan bijvoorbeeld worden beperkt door het onderzoek anoniem of door andere onderzoekers te laten uitvoeren.
35. Minderjarigen (personen jonger dan 18 jaar) worden vaak beschouwd als een bijzondere groep van kwetsbare participanten. Hoewel jongeren onder de 18 jaar niet noodzakelijk in elke onderzoekscontext als kwetsbaar beschouwd dienen te worden, kan hun vermogen om de gevolgen van hun deelname aan onderzoek in te schatten nog onvoldoende ontwikkeld zijn (zie paragraaf 36). Daarom besteden onderzoekers expliciete aandacht aan de motivering van de noodzaak om onderzoek met minderjarigen uit te voeren. Belangrijke aandachtspunten zijn de proportionaliteit van de belasting, de bescherming van de minderjarigen, alsook de informatie en de toestemming voor deelname, gekoppeld aan het begripsvermogen en het beslissingsvermogen van de minderjarige participanten.
36. Voorafgaand aan de dataverzameling maken onderzoekers een grondig gemotiveerde inschatting van het vermogen van de minderjarige participanten om, na het krijgen van de nodige informatie, toestemming voor deelname aan het beoogde onderzoek te kunnen geven. Deze inschatting van hun bekwaamheid houdt rekening met:
 - de maturiteit, in het bijzonder de graad van algemeen begripsvermogen en beslissingsvermogen van de minderjarigen;
 - de aard en de complexiteit van het onderzoek;
 - de aard van de deelname: korte of langere duur, lichte of zwaardere belasting, mogelijk risico op emotionele of andere impact tijdens of na de deelname.Deze inschatting gebeurt idealiter op basis van de individuele minderjarige participant, of, wanneer dit niet praktisch kan, op het niveau van groepen participanten (klasgroep, leefgroep, ...). Wanneer een redelijke variatie in dit vermogen verwacht wordt, passen de onderzoekers de vorm en het taalgebruik (zie paragraaf 25) van de informatie en toestemming aan naargelang de subgroep van minderjarige participanten.
37. Wanneer het vermogen van de minderjarige participanten om toestemming voor deelname te kunnen geven als voldoende wordt ingeschat, geven de minderjarigen deze toestemming zelf; bijkomende passieve toestemming van een ouder of voogd is aanvaardbaar (maar zie ook paragraaf 39 voor een uitzondering hierop). Passieve toestemming houdt in dat de ouders of voogd alle nodige informatie krijgen, en dat hen gevraagd wordt eventuele weigering of bezwaren kenbaar te maken. Als er geen

weigering of bezwaren gemeld worden, gaan onderzoekers uit van een toestemming. Afhankelijk van het onderzoek of van de omstandigheden kan bijkomende actieve toestemming door een ouder of voogd ook net wel wenselijk zijn.

38. Wanneer het vermogen van de minderjarige participanten om toestemming voor deelname te kunnen geven als onvoldoende wordt ingeschat, worden zij als kwetsbare participanten beschouwd. De toestemming wordt dan gegeven door een ouder of voogd (of, mits motivering door de onderzoekers, door een andere vertrouwenspersoon). Minderjarigen die deze toestemming zelf niet kunnen geven (bijvoorbeeld erg jonge kinderen) dienen zo goed mogelijk en in verhouding tot hun begripsvermogen geïnformeerd te worden over het onderzoek, en over eventuele daaraan verbonden risico's en baten. Ze geven, indien mogelijk, ook zelf hun instemming voor deelname. In bepaalde gevallen kan van de toestemming door de ouder(s) of voogd afgeweken worden indien de onderzoekers kunnen argumenteren dat deze niet mogelijk of wenselijk is, bijvoorbeeld omwille van de aard van het onderzoek of de relatie tussen de minderjarigen en de ouder(s) of voogd.
39. Indien er tijdens het onderzoek persoonsgegevens verzameld worden van minderjarigen (ongeacht hun leeftijd) op basis van de rechtsgrond 'toestemming' is er bijkomend een wettelijke toestemming voor de verwerking van deze persoonsgegevens nodig van een ouder of voogd (zie ook paragraaf 56).
40. Ook voor meerderjarige participanten met cognitieve beperkingen en participanten die handelingsonbekwaam zijn, maken onderzoekers voorafgaand aan het onderzoek een inschatting van het vermogen om toestemming te kunnen geven (analoog aan de inschatting in paragraaf 36). Voor meerderjarige participanten die worden ingeschat als onbekwaam om toestemming te geven voor deelname aan het onderzoek, dient de toestemming van de wettelijke vertegenwoordiger te worden verkregen (en zie ook paragraaf 56 voor de verwerking van persoonsgegevens). In ieder geval dienen participanten die deze toestemming zelf niet kunnen geven zoveel mogelijk en in verhouding tot hun begripsvermogen geïnformeerd te worden over het onderzoek, over eventuele daaraan verbonden risico's en baten, en geven ze, indien mogelijk, ook zelf hun instemming voor deelname.
41. In geen geval pleit de toestemming van een ouder, voogd, andere wettelijke vertegenwoordiger of vertrouwenspersoon de onderzoekers vrij van de plicht zich ervan te vergewissen dat de (minderjarige of meerderjarige) participanten geen bezwaren maken tegen de deelname aan het onderzoek, en dit zowel voorafgaand aan, als tijdens het onderzoek. Onderzoekers reageren passend op dergelijke verbale of non-verbale signalen door het ongemak te verlichten, het onderzoek te staken, en/of het gebruik van de gegevens te beëindigen.

H. ONDERZOEK MET STUDENTEN IN HET KADER VAN EEN OPLEIDINGSONDERDEEL

42. Opleidingsonderdelen kunnen activiteiten met een onderzoekscomponent bevatten, op voorwaarde dat er een duidelijke motivering is dat deze activiteiten noodzakelijk zijn voor

het verwerven van één of meerdere competenties, en indien dit voorafgaand aan de studenten gecommuniceerd wordt. Studenten kunnen met andere woorden betrokken worden bij onderzoekshandelingen in het kader van een opleidingsonderdeel, bijvoorbeeld als mede-onderzoeker (paragraaf 43) of als participant (paragrafen 44–47).

43. Wanneer studenten als (mede-)onderzoeker bijdragen aan een onderzoek in het kader van een opleidingsonderdeel, is de inhoud van deze ethische code ook op hen van toepassing (zie paragraaf 1). De lesgever of promotor staat daarom in voor de voorbereiding van het onderzoek, welke ook een risicoanalyse omvat met betrekking tot het gebruik van persoonsgegevens, de privacy en integriteit van de participanten en de belasting van de studenten. De lesgever of promotor beperkt eventuele risico's door:
- het laten aansluiten van de inhoud en omvang van het onderzoek bij de te verwachten onderzoekscapaciteit van de studenten;
 - het voorafgaand brieven van relevante ethische aandachtspunten aan de studenten;
 - het begeleiden van de studenten, en het verifiëren dat zij op voldoende professionele wijze hun onderzoekshandelingen verrichten.

Specifieke aandachtspunten omvatten bijvoorbeeld het rekruteren van participanten voor surveys (bijvoorbeeld al dan niet ook uit eigen kennissenkring), een professionele wijze van communiceren, en een correcte omgang met persoonsgegevens (cf. beveiliging, discretie).

44. Wanneer studenten als participant deelnemen aan een onderzoek in het kader van een opleidingsonderdeel kan dit enkel beschouwd worden als een loutere onderwijsactiviteit ('practicum') wanneer de gegevens van de studenten niet worden verwerkt voor onderzoeksdoeleinden, buiten het onderwijsdoeleinde van dit opleidingsonderdeel.

45. Wanneer studenten als participant deelnemen aan een onderzoek in het kader van een opleidingsonderdeel en de lesgevers of onderzoekers de gegevens van de studenten wél willen verwerken buiten het onderwijsdoeleinde van het opleidingsonderdeel, dan kan dit laatste enkel onder volgende voorwaarden:

- De onderzoekers informeren de studenten expliciet en voorafgaandelijk over de dubbele aard van de activiteit, en dus over het pedagogisch doeleinde (de onderwijsactiviteit) én het onderzoeksdoeleinde.
- Eveneens voorafgaand aan de activiteit vragen de onderzoekers de studenten om toestemming voor deelname in het kader van dit onderzoeksdoeleinde (zie paragraaf 28). Enkel wanneer deze toestemming verkregen wordt, kunnen de onderzoekers de gegevens gebruiken voor onderzoeksdoeleinden. Wanneer deze niet verkregen wordt, nemen de studenten enkel deel binnen het kader van het onderwijsdoeleinde van het opleidingsonderdeel. De onderzoekers verzekeren de studenten dat zij geen nadelige gevolgen zullen ondervinden wanneer ze deze toestemming niet geven (zie eveneens paragraaf 28).
- Eveneens voorafgaand informeren de onderzoekers de studenten dat zij na afloop hun toestemming voor deelname in het kader van dit onderzoeksdoeleinde kunnen intrekken. Ze verzekeren hen dat zij daar geen nadelige gevolgen van zullen ondervinden.
- De onderzoekers nemen de nodige maatregelen om identificatie van de betrokken studenten te vermijden, zoals pseudonimisering of anonimisering van de gegevens.

46. Studenten kunnen deelnemen aan onderzoek, maar moeten beschouwd worden als kwetsbare participanten, omwille van een afhankelijkheidsrelatie met de onderzoeker of lesgever (zie paragraaf 34), in elk van volgende situaties:
- de lesgever kondigt het onderzoek op zulke wijze aan dat de studenten (een gevoel van) dwang kunnen ervaren om deel te nemen aan het onderzoeksluik;
 - de lesgever is aanwezig bij de dataverzameling;
 - de lesgever heeft toegang tot gegevens uit het onderzoek die kunnen leiden tot de identificatie van de studenten;
 - de lesgever heeft toegang tot de identiteit van die studenten die toestemming voor deelname in het kader van het onderzoeksdoeleinde weigerden of introkken.
- Onderzoekers gaan daarom na of en hoe deze situaties vermeden kunnen worden.
47. Wanneer onderzoekers persoonsgegevens van studenten willen verwerken buiten het onderwijsdoeleinde van dit opleidingsonderdeel, dienen zij volgens de AVG een rechtsgrond voor de verwerking van de persoonsgegevens van studenten in het onderzoek op te geven (zie paragrafen 55–58). Ongeacht de gebruikte rechtsgrond hebben de onderzoekers de ethische plicht om de studenten steeds om toestemming te vragen (zoals omschreven in paragraaf 45).
48. Een rechtsgrond is eveneens vereist wanneer studenten geen participant zijn, maar wel betrokken zijn omwille van een verwerking van hun persoonsgegevens bij verborgen onderzoek (zie paragrafen 49–51), of omwille van een secundaire verwerking van hun persoonsgegevens (zie paragrafen 3 en 54).

I. MISLEIDING EN VERBORGEN ONDERZOEK

49. Bij misleiding in onderzoek wordt doelbewust incorrecte of onvolledige informatie aan de participanten gegeven voorafgaand aan of tijdens het onderzoek. Bij verborgen onderzoek zijn de betrokkenen er niet van op de hoogte dat zij voorwerp zijn van een onderzoek; men kan hen dan doorgaans niet als participanten beschouwen. In principe voeren onderzoekers geen verborgen onderzoek uit, noch onderzoek dat misleiding met zich meebrengt, aangezien dit ingaat tegen het fundamentele principe van geïnformeerde en voorafgaande toestemming voor deelname.
50. Indien de doelstellingen van het onderzoek niet bereikt kunnen worden zonder gebruik te maken van misleiding of verborgen onderzoek, moet de noodzaak hiervoor goed kunnen worden gemotiveerd. Elk verborgen onderzoek en elk onderzoek waarbij gebruik wordt gemaakt van misleiding moet zodanig zijn opgezet dat de integriteit en de autonomie van de participanten of betrokkenen worden beschermd. Onderzoekers houden geen informatie achter, of misleiden participanten niet, over belangrijke aspecten die de bereidheid tot deelname zouden kunnen beïnvloeden.
51. Bij het gebruik van misleiding of verborgen onderzoek leggen onderzoekers dit gebruik zo snel mogelijk aan de participanten of betrokkenen uit, bij voorkeur bij het einde van de deelname, en zeker niet later dan bij het einde van de dataverzameling van het onderzoek. Vervolgens vragen onderzoekers op basis van de correcte en volledige informatie

toestemming aan de participanten of betrokkenen om hun gegevens te mogen gebruiken. Uitzonderingen hierop moeten omstandig worden gemotiveerd.

J. VERWERKING VAN PERSOONSGEGEVENS

52. Onderzoekers verzamelen enkel de persoonsgegevens die vereist zijn om de doelstelling van het onderzoek te kunnen verwezenlijken (principes van dataminimalisatie en doelbinding). Wanneer mogelijk, werken onderzoekers met anonieme gegevens. Wanneer het onderzoeksdoeleinde niet bereikt kan worden met anonieme gegevens, kunnen onderzoekers gebruik maken van gepseudonimiseerde persoonsgegevens (zie definities in paragraaf 3). Enkel wanneer omstandig gemotiveerd kan worden dat ook deze niet toelaten het onderzoeksdoeleinde te verwezenlijken, kunnen onderzoekers werken met niet-gepseudonimiseerde ('ruwe') persoonsgegevens. Onderzoekers zijn zich ervan bewust dat het combineren en analyseren van verschillende datasets met op het eerste zicht anonieme gegevens de kans oplevert dat deze datasets wel persoonsgegevens kunnen genereren, net door die combinatie of analyse.
53. Sommige persoonsgegevens zijn zo gevoelig dat ze alleen in heel specifieke gevallen verwerkt mogen worden. De AVG (zie paragraaf 5) vermeldt de volgende bijzondere categorieën van persoonsgegevens: gegevens met betrekking tot ras, etnische afkomst, politieke opvattingen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen, lidmaatschap van een vakbond, genetische, biometrische en gezondheidsgegevens, en gegevens over iemands seksueel gedrag of seksuele geaardheid. De AVG beschermt eveneens gegevens over strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten. Verdere toelichting, en voorbeelden, worden gegeven in deze [onderzoektip over bijzondere categorieën van persoonsgegevens](#). Wanneer onderzoekers een van bovenstaande categorieën van gevoelige persoonsgegevens verwerken, is een verhoogde bescherming van die persoonsgegevens nodig. Bovenop deze categorieën van gevoelige persoonsgegevens zoals omschreven in de AVG, kunnen (persoons)gegevens soms ook als gevoelig beschouwd worden omwille van de context van het onderzoek (bijvoorbeeld onderzoek over jobtevredenheid in een bedrijf waarbij een risico bestaat dat de werkgever de gegevens verkrijgt).
54. De AVG definieert het begrip 'verwerking' van persoonsgegevens zeer ruim: voorbeelden zijn verzamelen, vastleggen, analyseren, opslaan, bijwerken, raadplegen, publiceren en delen. Verwerking omvat zowel primair gebruik als secundair gebruik (of hergebruik) van persoonsgegevens (zie definities in paragraaf 3). Deze [onderzoektip over onderzoek met secundaire verwerking van persoonsgegevens](#) bevat belangrijke aanbevelingen.
55. Elke verwerking van persoonsgegevens is slechts rechtmatig (cf. de AVG) indien ze berust op een wettelijke basis of 'rechtsgrond'. Onderzoekers zijn ten aanzien van participanten transparant over de rechtsgrond, en over elke verwerking van persoonsgegevens (zie ook paragraaf 24).
56. Onderzoekers werken bij voorkeur met de toestemming als rechtsgrond om persoonsgegevens te verwerken. De rechtsgrond 'toestemming' geeft participanten of andere betrokkenen van wie persoonsgegevens gebruikt worden maximale zeggenschap

over de verwerking van hun persoonsgegevens: ze kunnen dan immers zelf beslissen om hun persoonsgegevens wel of niet te laten verwerken. De toestemming als rechtsgrond is enkel geldig indien de toestemming voorafgaand aan de verwerking vrijwillig en door een actieve handeling verleend wordt. Zo wordt de toestemming als niet vrijwillig beschouwd wanneer er een afhankelijkheidsrelatie bestaat tussen de participant en de onderzoeker, bijvoorbeeld in de relatie tussen student en lesgever of tussen werknemer en werkgever (zie paragrafen 34 en 46). Deze toestemming voor de verwerking van persoonsgegevens mag niet verward worden met de toestemming voor deelname aan onderzoek, welke relevant is bij onderzoek met participanten (paragrafen 27 en 31).

57. De verwerking van persoonsgegevens in onderzoek kan ook berusten op een andere rechtsgrond dan toestemming, zijnde:
 - de rechtsgrond 'algemeen belang' (indien de verwerking noodzakelijk is om een taak van algemeen belang te vervullen), of
 - de rechtsgrond 'gerechtvaardigd belang' (indien de verwerking noodzakelijk is om de gerechtvaardigde belangen te behartigen van de instelling of organisatie, of van een derde).
58. Om geldig te zijn moet elke rechtsgrond aan een aantal voorwaarden voldoen (zie deze [onderzoektip over rechtsgronden binnen de AVG](#)). Verder heeft de rechtsgrond ook een impact op de rechten die de betrokkenen al dan niet kunnen uitoefenen, bijvoorbeeld het recht op inzage, rechtzetting of vergetelheid (zie deze [onderzoektip over deze rechten](#)). Om deze redenen kan de keuze van de rechtsgrond maar gebeuren na zorgvuldige afweging door de onderzoekers.
59. Onderzoekers gaan op een confidentiële manier om met de persoonsgegevens die ze verwerken. Ze nemen de nodige maatregelen om de vertrouwelijkheid en integriteit van de persoonsgegevens te garanderen tijdens en na het onderzoek, en ook bij het publiceren van de resultaten of het eventueel delen van de persoonsgegevens. Maatregelen omvatten bijvoorbeeld anonimisering of pseudonimisering, het zorgen voor beveiligde opslag, en het beperken van de toegang tot de persoonsgegevens. Er is een [onderzoektip over anonimisering, pseudonimisering en encryptie](#), en er zijn universiteitsbrede richtlijnen over [onderzoeksdatamanagement](#).
60. In het kader van de AVG moet elk onderzoek dat persoonsgegevens verwerkt geregistreerd worden in het UGent register van verwerkingsactiviteiten. Instructies hierover zijn te vinden in deze [onderzoektip over AVG-registratie](#).

K. ONDERZOEK MET BEHULP VAN INTERNET EN SOCIALE MEDIA

61. Onderzoek dat gebruik maakt van het internet, sociale media of andere online fora of platformen, bijvoorbeeld voor het rekruteren van participanten, of voor het verzamelen of hergebruiken van online of socialemediagegevens, is onderhevig aan dezelfde ethische principes en wettelijke bepalingen als elk ander onderzoek met participanten en persoonsgegevens. Dergelijk onderzoek kan echter gekenmerkt worden door bijkomende uitdagingen.

62. Bij onderzoek met participanten via internet of sociale media hebben de onderzoekers doorgaans geen fysiek contact met de participanten. Dit maakt het voor de onderzoekers moeilijker om zich ervan te vergewissen dat alle nodige informatie (zoals omschreven in paragraaf 23) ontvangen en begrepen is door de participanten. Dit kan voor participanten een impact hebben op het (al dan niet) geven van toestemming, zowel voor deelname aan het onderzoek als voor het verwerken van persoonsgegevens. Dit is met name een aandachtspunt bij onderzoek met (mogelijk) kwetsbare participanten.
63. Bij onderzoek waarin gegevens uit online bronnen gebruikt worden, erkennen onderzoekers dat niet alle informatie die openlijk in zulke online bronnen kan gevonden worden, als publiek mag worden beschouwd. Gebruikers van socialemediaplatformen of online fora zijn zich niet steeds bewust van het mogelijks publieke karakter van hun gegevens. Zo is de inhoud van bijvoorbeeld niet-afgeschermdde socialemedia-accounts of online fora niet noodzakelijkerwijze bedoeld voor een algemeen publiek en voor eender welk gebruik. Het loutere feit dat online gegevens publiek beschikbaar zijn, impliceert daarom dus geen toestemming vanwege de betrokkenen voor het gebruik ervan (zie ook paragrafen 55–58 indien het persoonsgegevens betreft). Meer informatie is te vinden in deze [onderzoektip over het gebruik van sociale media](#).

L. GEBRUIK VAN ARTIFICIËLE INTELLIGENTIE EN ANDERE OPKOMENDE TECHNOLOGIEËN

64. Het gebruik van artificiële intelligentie (AI) in onderzoek kan betrekking hebben op:
- de toepassing van AI-systemen tijdens en in functie van het onderzoeksproces, of
 - de ontwikkeling van nieuwe AI-technologie in of door middel van het onderzoeksproces.
- Andere opkomende technologieën, vaak gekoppeld aan AI, omvatten bijvoorbeeld het verzamelen van gegevens van participanten of andere betrokkenen door middel van tracking, en het automatisch profileren (evalueren, analyseren, voorspellen) van persoonsgegevens. Deze [onderzoektip over profilering en uitsluitend geautomatiseerde besluitvorming in relatie tot de AVG](#) bevat verdere informatie.
65. Onderzoekers zijn zich bewust van het risico dat AI en andere opkomende technologieën de menselijke besluitvorming op ongewenste wijze kunnen beïnvloeden of vervangen, bijvoorbeeld bij het nemen van beslissingen of bij het maken van voorspellingen of aanbevelingen. Artikel 14 van de Europese [AI-verordening](#) beklemtoont het belang van menselijk toezicht bij AI-systemen met een hoog risico. Onderzoekers dragen verantwoordelijkheid voor de besluitvorming van AI-systemen, en staan in voor de verantwoording van de onderliggende processen en voor de controle van de uitkomsten. Bij elk gebruik van AI en andere opkomende technologieën is bijzondere aandacht vereist wanneer persoonsgegevens gebruikt worden in de ontwikkeling van de technologie, of wanneer de beoogde technologie op (gegevens van) mensen toegepast kan worden. Onderzoekers denken na over de eventuele risico's waaraan participanten en andere betrokkenen kunnen blootgesteld worden.

66. Bij de toepassing of de ontwikkeling van AI-technologie streven onderzoekers naar maximale transparantie en traceerbaarheid over de wijze waarop de gegevens verzameld en gebruikt worden en over waar en hoe AI-systemen deel uitmaken van het onderzoeksproces. Bovendien zorgen onderzoekers ervoor dat gebruikte of ontwikkelde AI-systemen niet in strijd zijn met wettelijke en ethische vereisten, en dat de technologie de persoonsgegevens en de integriteit van alle betrokkenen gedurende de hele levenscyclus van het systeem beschermt. Er bestaat immers het risico dat een bepaalde bias of vooringenomenheid schuilt in de gegevens die gebruikt worden voor het trainen van een AI-toepassing of in de wijze waarop een AI-technologie ontwikkeld wordt. Ook de (latere) toepassing van een AI-technologie mag niet tot gevolg hebben dat personen of groepen gestigmatiseerd of gediscrimineerd kunnen worden (zie ook paragraaf 17).
67. De bijzonder snelle evolutie van nieuwe technologieën zoals AI impliceert dat ook de mogelijke risico's, evenals de ethische kaders en richtlijnen, snel evolueren. Naast de AVG, die op deze technologieën van toepassing is, is de Europese [AI-verordening](#) het belangrijkste wetgevende kader hieromtrent. Onderzoekers die gebruik maken van AI of andere opkomende technologieën zorgen ervoor dat zij voldoende vertrouwd zijn met alle toepasselijke kaders en richtlijnen. Informatie en praktische tips zijn terug te vinden in deze [onderzoektip over persoonsgegevens en AI](#).

M. ONVERWACHTE BEVINDINGEN

68. Soms levert onderzoek informatie op waarnaar onderzoekers niet op zoek zijn, en die buiten het doel van het onderzoek valt. Onverwachte bevindingen kunnen van gevoelige aard zijn: ze kunnen bijvoorbeeld wijzen op een zorgwekkende medische of psychologische situatie, depressieve of suïcidale gedachten, pestgedrag, familiaal geweld, misbruik, of mensensmokkel of andere criminele activiteiten. Onverwachte bevindingen zijn ook niet noodzakelijk beperkt tot de participanten of personen op wie het onderzoek initieel betrekking heeft.
69. Onderzoekers analyseren bij het opzetten van het onderzoek of er omwille van de doelpopulatie of de aard van het onderzoek een redelijke kans bestaat op onverwachte bevindingen die actie kunnen vereisen. Indien dit het geval is, denken ze na over hoe ze hierop kunnen anticiperen. Voorbeelden van proactieve actie zijn het vooraf maken van een risicoanalyse en het ontwikkelen van een interventieplan. In sommige gevallen is samenwerking met personen of instellingen die participanten steun en behandeling kunnen bieden aan te bevelen.
70. Bij het plannen van onderzoek waarbij een redelijke kans op ernstige onverwachte bevindingen bestaat (bijvoorbeeld omtrent de fysieke of mentale gezondheid van de participanten), anticiperen onderzoekers hierop door aan de start van het onderzoek aan de participanten toestemming te vragen om hen hierover te mogen informeren (zie ook paragraaf 22).
71. Onderzoekers overwegen op ethische gronden wat te doen met ernstige bevindingen, zoals wanneer blijkt dat participanten een gevaar kunnen vormen voor zichzelf of anderen. In sommige situaties kunnen onderzoekers wettelijk verplicht zijn om bepaalde

persoonsgegevens of andere vertrouwelijke informatie te delen, bijvoorbeeld met de ouders of voogd, of met de kindbescherming of de politie. Zo is bijvoorbeeld in België de hulpverleningsplicht verankerd in artikels 299 tot 304 van het Belgisch Strafwetboek van 2024 over het schuldig verzuim. Onderzoekers zijn er zich bovendien van bewust dat bij ernstige misdrijven een wettelijke aangifteplicht kan bestaan; in België is deze verankerd in artikel 30 van het Belgisch Wetboek van Strafvordering. Het is in zulke situaties vaak aangewezen om participanten op voorhand te informeren over deze plichten en de daaraan gekoppelde grenzen van de vertrouwelijkheid.